

Publicație lunară de cultură

Apare la Târgu-Mureș, sub egida onorifică a filialei locale a Uniunii Scriitorilor din România

ISSN: 2067 - 5240

SE DISTRIBUIE GRATUIT

Feriți-vă să aveți dreptate prea repede, prea devreme - ca să aveți la ce visa. *Nichita Stănescu*

martie 2015, anul VI, nr. 3 (60)

LitArt

**Rădăcinile
aromâne ale lui
Lucian Blaga**

pag. 3

Erwin Şimşensohn:

“Eu cred în povești precum și în puterea miraculoasă pe care o are arta care spune povești ce fac sufletul să vibreze.”

pag. 4

**Festivalul
internațional
“Lucian Blaga”
Sebeș
Ediția a XXXV-a
8-9 mai 2015**

pag. 4

Poezii de

Mihaela MERAWEI

Ștefan Radu MUȘAT

pag. 2

Adevărul nu e aici...

pag. 5

Am onoarea și plăcerea să vi-l prezint pe domnul Mihai Nechita Burculeț, pictorul suspendat între lumi.

Adevărul nu e aici... mesajul acesta mi-l transmit lucrările domniei sale. Stilistic, artistul ridică o punte interesantă între realismul picturii din perioada Millet-Courbet, iconografia bizantină a motivelor abordate și meticolozitatea flamandă a tratării desenului, a culorii irizate de maeștrii clar-obscur-ului din Țările-de-Jos, dar și a luminii care învăluie liniștit, spațiul compozițional. (Radu FLOREA)

Iulian BOLDEA

Ideologia socială și politică la care aderă Cioran în perioada interbelică, sub influența mentorului său, profesorul Nae Ionescu, se bazează pe câteva principii susținute cu fermitate: critica inechității sociale, dar și a regimului democratic, respingerea ideii de progres istoric, valorizarea forțelor iraționale, ale inconștientului colectiv, exaltarea totalitarismului de tip fascist, promovarea unor idei și atitudini antisemite etc. Se știe că, dacă, până în anii '20 problema evreiască a fost tratată în cheie socială și economică, în anii '30 ea este valorizată în grilă metafizică.

„Schimbarea la față” a lui Emil Cioran

O dovadă a controverselor din perioada interbelică pe tema problematicii evreiești este disputa în jurul prefeței lui Nae Ionescu la romanul *De două mii de ani*, al lui Mihail Sebastian, unde „evreitatea” este culpabilizată cu concursul unor argumente religio-metafizice. Pentru Nae Ionescu, evreul este „substanțial bolnav”, maladia lui fiind una legată de fundamentele sale de substanță ontologică, și nu de relațiile cu alteritatea. În acest fel, se conturează un hiatus între evrei și ceilalți oameni, astfel încât evreul este *altceva* decât noi, el putând fi chiar eliminat, fără teama de sancțiune. Dacă, înainte de anii '30, antisemitismul era fundamentat teoretic prin ideea de competiție economică, în perioada interbelică, cea parte din Generația '27 care s-a îndreptat spre extrema dreaptă legitimează o întemeiere de tip metafizic: evreul nu mai e perceput doar ca un „concurrent”

economic, el întruchipează răul în stare pură, ce poate fi înlăturat prin suport religios (în cazul doctrinei legionare) sau prin apel la metafizică, așa cum remarcă Emil Cioran.

Plecăt cu o bursă la München, Cioran face, în articolele lui din această perioadă, elogiul lui Hitler și al nazismului, din unghiul unei „filosofii” vitaliste și iraționale, care exalta acțiunea și implicarea ferventă în istorie. Influența lui Nae Ionescu e cea care i-a determinat pe marii intelectuali tineri ai Generației '27 să se implice în orientările de extremă dreaptă ale perioadei interbelice: Cioran, din 1933, Eliade din 1934, Noica din anul 1938. În acest spirit, Cioran făcea, în această perioadă muncheneză, elogiul lipsit de orice rezervă al lui Hitler: „Nu există om politic în lumea de astăzi, care să-mi inspire o simpatie și o admirație mai mare decât Hitler. Există ceva irezistibil în destinul acestui om

pentru care orice act de viață câștigă semnificație numai prin participare simbolică la destinul istoric al unei națiuni... (...) Meritul lui Hitler este de a fi răpit spiritul critic al unei națiuni” (*Impresii din München. Hitler în conștiința germană*, în *Vreamea*, nr.346, 15 iulie 1934). Valorificând o retorică agresivă, șocantă, de fervoare naționalistă și, adesea, antisemită, uzând de exagerări și de inflamări cu suport filosofic existențialist, Cioran realizează, în *Schimbarea la față a României*, o sinteză a teoriilor antisemite de până atunci, într-un stil viguros și intolerant. Ideea esențială care structurează această carte e aceea a necesității fundamentării unui stat totalitar, care să „salveze” destinul României de la statutul său minor, nesemnificativ. În concepția lui Cioran, evreii se disting fundamental de ceilalți oameni, astfel încât rezolvarea „problemei iudaice” este necesară și de dorit: „Evreul nu este se-

menul, de aproapele nostru și oricâtă intimitate ne-am lăsa cu el, o prăpastie ne separă, vrem sau nu vrem. Este ca și cum ei ar descinde dintr-o alta specie de maimuțe decât noi și ar fi fost condamnați inițial la o tragedie sterilă, la speranțe veșnic înșelate. Omenеște nu ne putem apropia de ei, fiindcă evreul este întâi evreu și apoi om”. Concluzia pe care o extrage Cioran din aceste aserțiuni radicale este că „în definitiv trebuie să recunoaștem cu melancolie că antisemitismul este cel mai mare elogiul adus evreilor”. Sentimentul ambivalent al lui Cioran față de apartenența românească (atașament/negare) se conjugă, astfel, cu asumarea unei viziuni paradoxale, ambivalente, în care idei, concepții de origini diferite își dispută întâietatea în recuzita ideologică a gânditorului, în această perioadă de convulsii istorice extreme.

Mihaela MERAWEI

Albiți de tăcere

Peste gură mi-au legat o eșarfă purpurie
împotriva zborului, ziceau ei,
visele dăunează grav sănătății,
m-au luat pe sus și m-au lăsat
în fața unui munte-ngenuncheată:
"e provocarea ta",
răsunau din plămâinii lor tabacici hohote de plâns,
apoi s-au dus ca și cum nu ar fi existat vreodată.

Atârnată de cer am început să sap
cu dălți din cuvinte stânca de oțel,
tăceri de piatră în formă de scări
ieșeau din vârful degetelor mele;
zilele mi se păreau rotunde,
cerul un lighean uimitor
în care lacrimile se transformau în stele,
eram un fel de Sisif cu fustă și mărgelă,
unul heterosexual al zilelor noastre,
adevărat, mă transformam,
luam forma păsării măiestre.

Fiecare zi părea o altă carte
citită într-o viață anterioară,
nu-mi recunoșteam trupul
însă cu atâta migală,
îmi zideam în cremene
sufletul.

Ochii... atât au rămas să zbiere,
albiți de atâta tăcere

Gară pentru toată lumea

Cunoscută paradigmă ce dai
nu poți primi înapoi cu aceeași mână,
la început dăruie din ce ai,
bucăți din gânduri, felii de suflet,
ca mai apoi să exfoliezi din tine-
caiere de lumină;

conștient le despoi și firește ai așteptări
pentru că omul dacă dă vrea să primească,
așa este structurat după o lege a echilibrului;
aici începe problema...
dacă te dăruie simți nevoia să primești,
ca și cum rupi o halcă de bunătate din tine
și vrei să o înlocuiești cu o speranță
din altă viață,
însă când s-a terminat și ultima viață,
când ai dat din tine,
din toți strămoșii tot ce-ai avut,
atunci chiar ai o problemă.

De aici în colo se-nfiripă nimicul
din care constați că ai fost conceput
și care sapă un gol între tine și lume,
te-ațezi pe-o dungă
așa ca pe șina de oțel,
întrebându-te de unde vine acceleratul
constați că ești gara celor din jur

Dreptul la uitare

Vine un timp în care începi să te întrebi dacă
mai ai loc să trăiești într-un arbore,
dacă scorbura în formă de inimă unde
îți adunai ghindele departe de orice urgie a naturii
umane,
mai este cuibul care te-a adoptat cu atâta fervoare.

Vine acel timp inutil în care a rămâne suspendat de
iluzii,
însemnă a te transforma în furnică,
ronțâind inconștient trunchiul odinioară casă;
preferi metamorfoza, ca ultim sacrificiu al zilelor de
iubire
accepti să devii frunză,
căderea nu ți se mai pare durere,
nici impactul cu pământul nu mai înseamnă zdrobire,
doar reculul gravitației
vizavi de tot ce a început să amuțească în arbore.

Uitarea are dreptul să germineze în anotimul tăcerii
până când primăvara va despica mugurul din frunză
roditor altui vlăstar

Nu citești acest poem

Nici pe departe nu are alura unei poezii,
nu are metafore, nu are rimă,
este lipsit de măsură și sens,
nu vorbește de iubire, nici de nemurire,
mai degrabă în el cărămizile se ridică precum
scările știrbe din interiorul unei peșteri.

Mai mult este gri-petrol, în fibrele lui intime,
scâncește despre inandverteța speranței,
într-o lume cu atâta iz de poezie contrafăcută,
aceste rânduri sunt șiraguri de pietre
căzute din ochii icoanei,
întâlnite undeva în copilărie.

Nu citești aces poem, el nu se numește poezie,
cum autorul nu este poet,
seamănă mai degrabă cu o pasăre oarbă care
și-a spânzurat credința într-un ram de ulm și acum
orbecăie printre paranteze, punctuații,
umbre de oameni, poate
va găsi începutul altui capitol;

niciodată tăcerea,
nu ne va dezvălui de încrederea că viața există
cum nici viața, nu ne va vindeca de veșnicia timpu-
lui...
așa că, vă rog...
nu trăiți acest poem,
este doar rugăciunea dinaintea nașterii
nimic comun cu poezia

Poem stins

Auzeam vorbindu-se despre empatie
și tresăream precum un diapazon
atins de mâna îngerului,
gândind că este ușor să legi
soarele de pământ în gând,
eram atât de naivă încât torceam fire de păpădie
cum Arachne țesea iubirea
pentru a prinde cocorii în plasă,
când simțeam primăvara
credeam că nu ai nevoie de aripi
să ajungi în al noulea cer,
doar de roua viselor nedormite cu care să-ți speli
inima și apoi să-ți pui o dorință
și gata...
poți să zbori...

pe atunci nu știam că poeziile
se pot îndrăgosti ca și oamenii,
tot ca ei se aprind
și se sting când încetează emoția

Cine va câștiga potul cel mare

Broboane de neîncredere îmi țâșnesc prin toți porii,
le șterg cu dosul sufletului
înainte să-mi obtureze albul ochilor
mai evadează câte un strop cristalizând pe buze
precum o amintire sălcie.

Alerg în cursa asta ardentă
iepurele dinaintea ogarilor-
un fel de fericire,
fără să mai conteze că ne întrecem
câini și oameni la un loc.

La casa de nebuni lumea
pariază pe fire de iarbă: iubirea,
privind ecranul imens cu inimile bubind-
pixeli de speranță le mișcă umbrele

Cine va câștiga oare potul cel mare
dacă toți au abandonat cursa,
iar eu alerg de una singură
conștientă fiind că voi ieși pe locul doi

Ștefan Radu MUȘAT

Intensitate

răsplătim un necuprins fără regrete
în nopți purificate cu adâncul din noi,
sclipiri de stele în ochii tăi
îndepărtează durerea înstrăinării.

măinile mi se rotesc în sensul timpului,
căutând cu disperare veșnicia la colțul gurii tale
și întregesc vigoarea jurământului
cu o șoaptă stinsă.

unghiile mi se înfig în carnea ta până la sânge,
de teamă
să nu pierd intensitatea nemuririi.

îmbrățișarea umbrelor noastre,
un iad de patimi
în piepturi despicate.

urcăm și alunecăm
în lumina de la capătul visului,
ne ancorăm gândurile de pământ,
de anotimpuri înșirate între noi;

din care reconstituim copilăria pe o fâșie de răsărit;
pledoarie tandră pentru imaculat a două suflete regăsite,
frave picături de cer,
atinse doar de clipe...

Împărtășire

(când nu te visez, când nu te simt, te trăiesc prin moarte...)

Prea mult de împărtășit n-a mai rămas
în prima noapte fără mine;
mi-a trântit pământul inima din piept
și băjbâi cu un trup cleios întunericul sub pas,
țărâna mă apasă în neștire;
un elan izbit de pretenția sărmană de a fi cu tine,
mă întoarse în nopțile în care nu visam
că pot deveni pământ însuflețit în lumina ta,
dar nicio îmbrățișare nu-i eternă;
mi se stinge sângele-n mormânt,
plătind tributul cel dintâi,
și anotimpul împrăștează florile sub care
mă descompun;
eu m-am iertat și te-am iertat demult,
tu care niciodată n-ai plecat din mine;
adie trist a primăvară
în cimitirul bătut de clopote și liturghii
și nimeni nu privește în urmă,
spre lumea fără căpătâi...

De-ai să mă uiți, tu să nu mori fără iubire,
în moarte nu rămân;
timpul stinge clipa și orice împărtășire;
mi-a rămas speranța și parcă sunt mai demn
în adâncimea nimicului,
să-ți spun cât te iubesc și te trăiesc în moarte
sub crucea mea de lemn;
trăiesc îmbrățișarea ta
preaplin de tine, prea gol de mine,
chiar dacă țărâna mi-a zdrobit lumina de sub pleoape...
De m-ai regăsi
undeva, cândva,
în groapa cerului,
renăscut din ape,
atunci ai să știi
că poți respira din mine dorința și durerea cuvântului,
tu care n-ai plecat din moartea mea,
să ne întrupăm din veșnicie și abis...

Eugeniu NISTOR

RĂDĂCINILE AROMÂNE ALE LUI LUCIAN BLAGA

Înțelegerea profundă a mediului social, cu interrelaționările acestuia atât de complexe și, mai ales, cu consecințele lor, adesea, atât de nefaste, prin manifestările ofensive ale politicului în viața comunităților umane, sunt vizibile cel mai bine în cartea sa de confesiuni autobiografice, *Hronicul și cântecul vârstelor*, începută în 1945 și finalizată în anul următor (și publicată postum), într-o vreme considerată de filosof nu doar ca o cumpănă a vieții sale ci și ca o răscruce a istoriei noastre – echivalentul recăderii în „preistorie.” Șirul confesiunilor lui Blaga vor fi reluate, un deceniu mai târziu, într-o nouă „formulă” de scriere, voit încifrată, în romanul *Luntrea lui Caron*, croit din unele ingrediente magice, dar și din elemente biografice, articulat cu personaje „de vază” ale realismului socialist, ușor identificabile.

Filosoful își mărturisește în paginile *Hronicului...* fabuloasele rădăcini aromâne, provenind din descendența sa pe linie maternă: „Mama era substanța activă în jurul căreia luau înfățișare palpabilă toate rânduilele vieții noastre. Așa o știam cel puțin noi — copiii. În tinerețe fusese o femeie frumoasă, de-o frumusețe ce nu avea deloc conștiință de sine. Cât mă privește, nu-mi aduc aminte de ea decât ca de-o femeie mai în vârstă, cu mișcări apăsată, ca de-o arătare adusă puțin din spate, cu părul cărunt, apoi ireal de alb și ochii mari de basm. Avea în sângele ei o ascendență macedoneană. Strămoșii ei, din familia Moga, ce a dat neamului mulți preoți și un episcop, veniseră în Ardeal din Macedonia, pe la sfârșitul veacului al XVIII-lea, după reprimarea de către turci a unei răscoale și după arderea acelei Moscopole, cetate balcanică de strălucită faimă, ce întreținea impunătoare legături de comerț și de cultură cu Veneția.”¹ Datele istorice arată că orașul-cetate Moscopole, situat în sud-estul Albaniei, era unul vestit și prosper: avea 72 de biserici, circa 12.000 de case și peste 60.000 de locuitori, la nivelul de civilizație al secolului al XVIII-lea fiind socotit cea de-a doua metropolă, după Constantinople, sub as-

pectul progreselor economice și al efervescentei culturale din Imperiul otoman, cu un standard de viață apropiat de cel afirmat în spațiul occidental de Viena și Veneția. Numele așezării se traduce prin „orașul oierilor”, trădând o profesie îndelung practică în această zonă montană, bogată în pășuni, din apropierea lacului Ohrid, cu înălțimi de peste 1100 de metri. Împletind în mod armonios elementele de civilizație materială cu cele de natură spirituală, metropola era considerată drept o fortăreață însemnată a ortodoxismului din Balcani. Suspectată de legături conspirative cu rușii, cu venețienii și cu grecii răzvrățiți, cetatea a fost atacată și pradată de turci în mai multe rânduri în decursul secolelor al XVII-lea și al XVIII-lea, iar în anul 1788 a fost pârjolită și distrusă în întregime de către trupele lui Ali Pașa, populația autohtonă, supraviețuitoare a masacrului, fiind nevoită să plece în exod în toate cele patru vânturi (deși datele ne arată că „exodul” începuse cu aproape două secole înainte). Astfel, unii aromâni², „moscopoliți” au emigrat în Grecia și Bulgaria, alții în Serbia și Țările Române, iar elita comercianților și intelectualilor, cunoscătoare de limbă greacă (folosită curent în administrație, în educație și în tranzacțiile comerciale) s-a orientat către marile orașe europene: Viena și Budapesta, emigrând în Austria, Ungaria sau Transilvania – în această ultimă „patrie” unii dintre emigranți asumându-și roluri politice semnificative, contribuind cu entuziasm la întărirea, recunoașterea și emanciparea românilor. Între aceștia strălucește numele marelui mitropolit ortodox Andrei Șaguna, ai cărui părinți erau originari din așezarea Grabova de lângă Moscopole (n. 20 ianuarie 1808, Mișcolț, în Ungaria – d. 28 iunie 1873, Sibiu) luptător tenace pentru drepturile românilor din Transilvania, fondator al liceului din Brașov care îi poartă azi numele (1851), membru de onoare al Academiei Române.

Cât privește descendența aromână a lui Lucian Blaga, certificată, pe linie maternă, se știe că Ana

Moga (n. în 1859) se trăgea dintr-un lung șir de clerici ortodocși, primul dintre aceștia fiind preotul Gheorghe Moga, amintit documentar, la Sebeș, încă din anul 1715.³ Dar cea mai proeminentă personalitate religioasă a familiei a fost episcopul Vasile Moga (n. 1774, în Sebeș, jud. Alba, decedat la 17 octombrie 1845, în Sibiu), bunicul mamei filosofului. Acesta a studiat teologia la Gimnaziul evanghelic-luteran din Sebeș, la liceele romano-catolice din Alba Iulia și Cluj, iar la cel din urmă și filosofia (1786-1798). A fost preot necăsătorit în Sebeș (1798-1810), propus și numit episcop ortodox al Ardealului în 1810, călugărit la Cruședol, hirotonit arhieru la Karloviț și instalat la 29 iunie 1811, cu reședința în Sibiu, unde a păstorit până la trecerea la cele veșnice. Deși îngrădit de legile, deosebit de severe pentru români, ale Imperiului Habsburgic, totuși el a cumpărat o reședință episcopală, a îndrumat cursul teologic de șase luni și cel pedagogic, precum și școlile din eparhie; a editat mai multe cărți religioase la Sibiu, a acordat burse unor tineri teologi la Universitatea din Viena, trimițând zeci de pastorale clerului și credincioșilor, iar pe tărâm politic, a luptat pentru recunoașterea românilor ca a patria națiune din Transilvania și pentru acordarea de drepturi politico-sociale egale cu celelalte confesiuni.

La capătul acestui șir de preoți ortodocși (22 la număr, după unele statistici) se situează și moșul filosofului, Simion Blaga (1824-1869), preot în Lančrăm, susținător al cauzei enoriașilor într-un litigiu cu sașii din Sebeș pentru „dealul podgoriilor”, care însă n-a avut sorți de izbândă nici după ultima înfățișare la Viena, unde i-a reprezentat cu „cu scrisori și peceți”, procesul fiind pierdut.⁴ Dar și tatăl filosofului, Isidor Blaga, a fost preot în aceeași parohie – acesta fiind cel care, ca „mașinist” cu brevet, a introdus inovațiile tehnice agricole în satul Lančrăm, unde slujea ca preot, la fel cum a slujit și părintele său, Simion: „El cel dintâi s-a încumetat să aducă în regiune mașini, menite să cruțe puterile omului: o greblă mecanică, cu loc

de șezut înalt, de pe care puteai să cazi ușor ca de pe un cal năvăș, o mașină de treierat, o altă mașină – de îmblătit cu o semistabilă cu aburi și horn zvelt, care în repaus era culcat pe-o furcă. Locomobilei îi spunea *ghibolu* (bivolul). În ciuda profesiei sale duminicale, Tata ținu să-și treacă și examenul de mașinist, încercare închipuită de el mai mult ca îndemn pentru alții.”⁵

Rigoarea școlii germane din Sebeș, straniul cântec de orgă și, mai ales, refugiul în lectură, care i-a adus primele mângâieri sufletești, îi deschid ochii și mintea tânărului Blaga, mai ales că pe frontispiciul clădirii unde învăța se putea citi de la distanță inscripția: *Bildung ist Freiheit!* („Cultura este libertate”).⁶ Adolescentul studios din Lančrăm va continua să se pătrundă acest misterios îndemn spiritual și pe băncile Liceului „Andrei Șaguna” din Brașov. Și, cu o sincopă de trei ani, când sensul învățăturilor a fost unul orientat dogmatic, Blaga fiind student la Institutul Pedagogic-Teologic din Sibiu (1914-1917), filosoful a confirmat mereu ideea libertății dobândite, cultivate și sporite mereu prin cultură!

NOTE ȘI BIBLIOGRAFIE

1. Lucian Blaga – *Hronicul și cântecul vârstelor*, ediție îngrijită și cuvânt înainte de George Ivașcu, Editura Tineretului, București, 1965, pp. 44-45.
2. Să precizăm însă că aromânii sau macedoromânii, denumiți și macedono-vlahi sau machedoni, sunt o ramură a latinității răsăritene, alături de daco-români, megleno-români și istro-români, ținuturile lor de baștină fiind considerate meleagurile Macedoniei dinspre Grecia. Din străvechea, faimoasă și prospera metropolă balcanică Moskopole, a mai rămas azi doar un sat – Voskopoje, din districtul albanez Korçë –, având mai puțin de 2000 de suflete. Vezi articolul lui Vlad Odobescu – „Moscopole, o Atlantidă pentru aromânii rătăciți prin Balcani”, în cotidianul *Evenimentul zilei*, din 6 iulie, București, 2009, p. 1
3. Lelia Rugescu – *Cu Lucian Blaga*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1985, schița Arborelui genealogic al familiilor Blaga și Moga, pp. 209-210
4. Lucian Blaga – *Hronicul și cântecul vârstelor*, ediția citată, p. 9
5. Ibidem, p. 10
6. Ibidem, p. 45

Festivalul internațional „Lucian Blaga” Sebeș Ediția a XXXV-a, 8-9 mai 2015

În contextul Festivalului se organizează următoarele concursuri naționale (devenite tradiționale):

1. **Concursul de creație literară** - deschis tuturor creatorilor, membri sau nemembri ai uniunilor de creație, elevilor și studenților din țară. Poeziile (maxim 10) și eseurile din opera blagiană, trimise la concurs, vor fi dactilografiate la două rânduri și vor purta un motto, același cu cel de pe plicul ce conține datele biografice ale autorului.

2. **Concursul de artă plastică și Ex-Libris** - se adresează tuturor artiștilor plastici, membri sau nemembri UAP, elevilor și studenților din țară. Dimensiunile lucrărilor, și ne referim în primul rând la realizarea unor portrete Lucian Blaga, rămân la aprecierea fiecărui creator și vor fi circumscrise, în mod special, lirismului și mitologiei bliagene.

Lucrările concursurilor vor fi trimise pe adresa: Centrul Cultural „Lucian Blaga”, cod poștal 515800, B-dul Lucian Blaga nr. 45, Sebeș, jud. Alba până la data de 27 aprilie 2015, data poștei, însoțite de fișa personală a creatorului și un număr de telefon.

Juriile celor două concursuri vor fi formate din istorici, critici literari și de artă, specialiști, reprezentanți ai instituțiilor organizatoare și vor acorda premii în bani, dar și ale revistelor și societăților literare, ale unor Edituri, rezervându-și dreptul de a acorda sau nu unele premii.

Menționăm că lucrările premiate vor apărea în revista „Pașii Profetului” sau „Caietele Blaga” din anul următor, iar după jurizare materialele vor rămâne în patrimoniul festivalului.

Director festival,
Prof. Constantin Șalapi

“Eu cred în povești precum și în puterea miraculoasă pe care o are arta care spune povești ce fac sufletul să vibreze.”

Interviu cu Erwin Şimşensohn, regizorul spectacolului *Steaua fără nume* de Mihail Sebastian, spectacol ce va avea premiera la Teatrul Național Târgu-Mureș, Compania Liviu Rebreanu, vineri 27 martie 2015, ora 19.00, Sala Mare iar avanpremieră joi 26 martie 2015, ora 19.00, Sala Mare.

Laurențiu BLAGA: Ești pentru prima dată ca regizor la Teatrul Național Târgu-Mureș. Cu ce așteptări ai venit și cum ai găsit echipa de aici?

Erwin ŞIMŞENSOHN: Așteptările mele au fost foarte mari și s-au bazat exclusiv pe informațiile pe care le-am primit de la colaboratorii mei care au mai lucrat înainte aici. Deși entuziasmul lor a ridicat ștacheta acestor așteptări foarte sus, pot spune fără nici o îndoială că ele au fost cu mult depășite. Fiind pentru prima oară aici, am avut emoții legate de modul cum voi fi primit și de modul cum voi coordona un proiect de asemenea amploare într-un loc complet necunoscut. Aceste emoții s-au risipit extrem de repede pentru că atmosfera de lucru aici, la Târgu-Mureș, este absolut incredibilă. De la management-ul teatrului, care caută mereu soluții de a veni în întâmpinarea solicitărilor creatorilor spectacolului, la minunații actori, care vin cu bucurie și drag la repetiții și care își respectă cu credință profesia și blazonul pe care îl oferă aceasta, la staff-ul de producție și tehnic, care este mereu pe fază și atent la nevoile artiștilor și ale proiectului, absolut toată lumea creează o echipă și o atmosferă în care orice artist creator și-ar dori să lucreze.

L.B.: Știu că, în afară de regie, ești licențiat în Tranzacții Comerciale Internaționale. Cum se împacă cele două specializări. În ce măsură studiul tranzacțiilor comerciale internaționale te ajută în “economia” unui spectacol?

E.Ş.: Nu știu dacă cele două specializări trebuie neapărat să se “împace”. Cu toate acestea, studierea diferitelor materii economice precum și câteva experiențe notabile în domeniu, mi-au format un mod de gândire capabil să gestioneze și să înțeleagă un proiect și din punctul de vedere al producătorului. Dincolo de acest aspect, cred că asupra unei opere artistice, de orice natură ar fi aceasta, e bine de privit cu un “ochi” analitic și cu un “ochi” sintetic. Mai poetic spus, pădurea trebuie frumos desenată, dar numai cu o grijă minuțioasă la fiecare copac în parte. Această dualitate se naște în cazul meu poate și dintr-o fericită îmbinare între pregătirea umanistă pe care mi-a dat-o școala de teatru și pregătirea realistă (materialistă) pe care mi-a dat-o școala de economie

L.B.: Ai fost nominalizat anul trecut la Premiile UNITER, la secțiunea debut, pentru regia spectacolului „Yentl”, la Teatrul Evreiesc de Stat București. În ce măsură această nominalizare a schimbat ceva în cariera ta regizorală?

E.Ş.: Nu pot să cuantific foarte precis impactul pe care l-a avut acea nominalizare sau premiul pe care l-a obținut actrița care a interpretat rolul principal în spectacolul meu, însă în mod cert a atras atenția unor manageri de teatru. Sunt acei oameni care cu adevărat doresc să ofere trupelor pe care le conduc șansa unor întâlniri noi, cu oameni noi,

cu moduri de lucru diferite, pe scurt... experiențe teatrale noi. Eu astfel am avut șansa să am un program extrem de încărcat, având două spectacole care se joacă în București precum și montând, doar în acest an, spectacole aici la Târgu-Mureș, la Brașov, la Brăila și la Galați.

L.B.: Trăim în zilele teatrului documentar, social sau politic. Cum te raportezi ca regizor la aceste vremuri în care tentația artiștilor este foarte mare în a încerca această zonă a protestului, manifestului, dezbaterii etc.?

E.Ş.: Eu nu mă raportează la vremuri. Eu mă raportează doar la emoții, senzații, sentimente. Evenimentele, manifestele, problemele... trec. Modulurile de raportare ale oamenilor la evenimentele socio-politice se schimbă de-a lungul timpului însă în cele din urmă ceea ce rămâne sunt inconfundabile vibrații ale sufletului, iar acestea sunt neschimbate de mii și mii de ani.

Orice artist își definește o zonă de interes, de preocupare, de confort. Pentru unii, nu există artă fără abordarea frontală o

unor probleme sociale, fără un mesaj partizan și definitiv pentru poziționarea artistului în raport cu problema respectivă. Am un respect enorm pentru acei artiști care se regăsesc în această categorie. Cu toate acestea, eu nu sunt unul dintre ei. Eu cred în povești precum și în puterea miraculoasă pe care o are arta care spune povești ce fac sufletul să vibreze.

L.B.: Știu că după *Steaua fără nume* la Târgu-Mureș, un alt text al lui Mihail Sebastian, *Jocul de-a vacanța*, va intra în CV-ul tău de regizor. Vei monta acest text la Brăila. Ce anume te atrage la Mihail Sebastian. Cât de actual și “prizabil” este acest autor?

E.Ş.: Mihail Sebastian vorbește despre oameni, nu despre evenimente. Creează caractere, dezvoltă relații, atinge puncte sensibile, vorbește despre viață într-un limbaj poetic prin care pătrunde în cele mai ascunse cotloane ale ființei umane.

Mihail Sebastian nu are vârstă pentru că personajele sale nu gestionează situații raportându-se la anumite vremuri ci jonglând cu emoții și vise, cu ambiții și frustrări, cu lipsuri și dorințe, cu tot ceea ce ne face pe noi, oamenii, să mergem mai departe. Iar asta mă atrage în mod fatal la acest autor de o sensibilitate și un umor aparte și tot asta îl face pe Sebastian să fie mai mult decât “prizabil” de-a lungul anilor. Tot din acest motiv nu cred deloc că e nevoie de o „actualizare” a poveștii prin aducerea ei în zilele noastre, pentru că vreau ca publicul să se raporteze la ceea ce simt și gândesc și doresc personajele și nu la forma lor exterioară dată de un context mai mult sau mai puțin încorsetat de contemporaneitate.

L.B.: Lucrezi la *Steaua fără nume* cu scenografa Alina Herescu, compozitorul Vlaicu Golcea, coregrafula Cristina Lușan. Sună deja extrem de tentant din punct de vedere vizual și auditiv. La ce să se aștepte publicul târgumureșean de la acest spectacol?

E.Ş.: Munca regizorului este concentrată în cea mai mare parte în lucrul cu actorii, în descifrarea corectă a textului, în definirea relațiilor dintre personaje, în descoperirea și apoi relatarea unei povești. De aici și până la forma finală a unui spectacol de această amploare este drum lung iar acest drum ar fi imposibil de parcurs fără aportul creativ al unor artiști minunați care își pun o amprentă extrem de importantă asupra produsului final, cel cu care venim în fața spectatorilor. Publicul va avea o întâlnire cu totul specială cu râsul, cu plânsul, cu muzica, cu dansul, cu dragostea, cu dezamăgirea, cu speranța. Iar fiecare va lua acasă cu el... altceva.

A consemnat Laurențiu BLAGA
Foto: Cristina GÂNJ

British Documentary la Târgu Mureș. Ediția a IV-a, 2015

Cele mai bune documentare britanice vor putea fi vizionate la cea de-a patra ediție a “British Documentary” la Târgu Mureș.

În data de 27 februarie 2015, ora 18:30, se dă startul celei de-a patra ediții a “British Documentary”.

Proiectul, organizat de British Council, include 10 proiecții care vor avea loc în perioada 27 februarie – 28 martie, în zilele de vineri și sâmbătă, începând cu ora 18:30, la Cinema ARTA, în Sala Flora.

Filmele sunt subtitrate în limba română, iar intrarea este liberă, în limita locurilor disponibile.

Păstrând tradiția edițiilor anterioare, filmele ce vor fi

prezentate la British Documentary au fost nominalizate sau câștigătoare ale premiilor acordate la Festivalul de film documentar Grierson, din Marea Britanie, în ultimii ani.

Particularitatea proiectului British Documentary constă în diversitatea temelor abordate de documentarele prezentate, de la probleme ale lumii contemporane – escaladarea extremismului religios, conflictele armate din Siria și din alte zone ale lumii, redefinirea și acceptarea sexualității, statutul femeii în societăți repressive-, până la teme artistice și subiecte științifice.

Ediția a patra se deschide cu un documentar despre celebrul scriitor Salman Rushdie, acuzat

de blasfemie și urmărit 10 ani de o condamnare la moarte.

Documentarul coincide cu publicarea ultimului volum al scriitorului, „Joseph Anton: Memorii”, prezentând o serie de interviuri realizate de Alan Yentob, cu Salman Rushdie însuși și ofițerii însărcinați cu protecția sa, cu membrii familiei lui Rushdie și prietenii săi apropiați.

Programul proiecțiilor, care vor avea loc în perioada 27 februarie – 28 martie 2015, este disponibil pe website-ul British Council (www.britishcouncil.ro) și pe www.k-arte.ro.

British Documentary, editia IV, se desfășoară la Târgu Mureș în parteneriat cu Asociația K'ARTE, cu sprijinul Primăriei Târgu Mureș.

BRITISH COUNCIL

BRITISH DOCUMENTARY

27 FEBRUARIE - 28 MARTIE INTRAREA LIBERĂ
EDIȚIA IV

În fiecare vineri și sâmbătă,
de la ora 18:30 la Cinema ARTA

27 februarie - „Condamnarea la moarte: povestea lui Salman”
28 februarie - „Siria: între fronturi”

6 martie - „Salma”
7 martie - „Ordine și dezordine: povestea energiei”

13 martie - „Zona de siguranță – Câmpurile morții din Sri Lanka”
14 martie - „Pribegii șoselelor”

20 martie - „Problema ajutorului umanitar”
21 martie - „Băiatul de pe plajă”
- „Regina adolescentă a frumuseții”

27 martie - „Computerul vechi de 2000 de ani: mecanismul de la Antikythera”
28 martie - „În lumina reflectoarelor: Norman Parkinson”

www.britishcouncil.ro

Partenerii media:

Adevărul nu e aici...

de Radu FLOREA, jurnalist, pictor

Am onoarea și plăcerea să vi-l prezint pe domnul **Mihai Nechita Burculeț**, pictorul suspendat între lumi.

Adevărul nu e aici... mesajul acesta mi-l transmit lucrările domniei sale. Stilistic, artistul ridică o punte interesantă între realismul picturii din perioada Millet-Courbet, iconografia bizantină a motivelor abordate și meticulozitatea flamandă a tratării desenului, a culorii irizate de maeștrii clar-obscur-ului din Țările-de-Jos dar și a luminii care învăluie liniștit, spațiul compozițional.

Între un tratament naturalist al subiectelor meditativ-onirice, dar de sorginte suprarealistă, abandonul creativ în fața pânzei îl plasează pe artist în zona de simbolică a existenței umane, născând întrebări dilematic-provocatoare din serafice figuri, ca și din dispuneri de materie vegetală suspendată în compoziții de natură statică ori în peisaje idilic luminate de acea strălucire diafană a galbenurilor, a laviurilor de ocuri pastel...

Atitudini pioase sacralizează interioare casnice de gospodărie rurală cu recurs la arta iconografică. Suspendarea ideaticei bisericuțe tradiționale în văzduhul pânzei, ne amintește că avem o conexiune divină de confirmat, în trecerea noastră lumească, (pictorul spaniel Juan Miro spunea, citez: "Noi catalanii, considerăm că trebuie să fi solid legat de pământ pentru a te putea ridica la cer") or lansând dilematice teme ale locului - aici sau dincolo?! - al artistului, vezi violonistul decorporalizat, a cărui solidă amprentă materială este, până la urmă, numai instrumentul creației peste pulpana hainei albastre fără viață...

Văd în pictura domnului Mihai Nechita Burculeț intrigante asocieri, provocatoare juxtapuneri compoziționale între naturi statice și peisaje la fel de încremenite, într-o așteptare a ceasului de pe urmă. Mărul, ca prilej de biblică discordie, este motivul preferat de artist ca o avertizare repetitivă, un semnal al iminenței păcatului originar de neocolit, în viețile noastre.

Deși suprarealist, sau poate postmodernist, Mihai Nechita Burculeț nu e un excentric a la Dali, se simte adăstarea moldoveanului în fața icoanei creștine... Serafice treceri în zbor, peste pădurea satului, ale unor simboluri metafizice îmi amintesc de Marc Chagall, intrigante mo-

tive existențiale mă duc către nonconformismul temelor lui Rene Magritte. Suprrealismul lui M. N. Burculeț nu e de spectacol, nu se cere a fi cu obstinație, mereu în văzul lumii, nu se afișează avid de recunoașterea trecătoare. Temele lucrărilor sale au un drum al iluminării pe cont propriu, al decriptării simbolurilor în cheie individuală, deși mijloacele folosite sunt la îndemâna oricărui lucrător la șevalet.

Studiile după model relevă o linie curată și austeră a conturilor, atitudini corporale renascentiste, un sintetism dimensional propriu unei lumi în așteptare, meditând la condiția vremelnică a materiei. Artistul optează pentru un desen îngrijit, dinamica liniei e una pru-

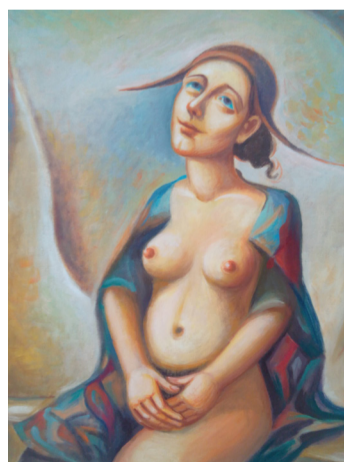

ceea ce se vede, dincolo de noi...

Până și arlechinul arcimboldian, suspendat între umorul ca meserie și absurdul existenței din capul său, nu surâde altfel, decât reținut... un martor visător pe marginea fructierei unei vieți vegetale!?

Ideile lui M. N. Burculeț nasc întrebări. Împărtașania lucrării plastice se află sub semnul ochiului divin al conștiinței, care trează, mărturisește neconținut zbate-

rile lumii născute din mâinile Marelui Creator. Suprrealismul artistului plastic Mihai Nechita Burculeț, dacă există, este unul paradoxal vorbind, "așezat", care nu scandalizează și nu instigă la răsturnarea ordinii lumii. Ci mai degrabă, la activarea spiritului

dentă, cuminte, parcă departe de tumultul vieții exterioare. Corporalitatea nudului nu are greutatea proprie cărnii, așa cum o știm și simțim. Trupurile sunt redactate în rafinate tonuri cromatice pastelate, laviuri luminoase de uleiuri filtrează motivul compozițional, trimitându-ne în zona eteric-rarefiată a unei conștiințe profund spirituale. Parcă spunând că, adevărul nu e aici, e dincolo de

întrebător din noi, al chestionării realului despre ceea ce este în spatele său, cu instrumente de culoare și lumină ale relevării adevărului fundamental și primordial, deopotrivă.

Iar pentru asta, pictorul apelează la semne-obiect din lumea material-vizibilă investindu-le cu funcții metafizice, și atunci ele, semn-obiectele, devin purtătoare de mesaj și de sensuri originare.

Viziunea transcendentală a lui Mihai Nechita Burculeț asupra lumii înconjurătoare nu se concepe fără recurs la valorile creștine tradiționale. Interesant este însă cum artistul le înglobează în mesajul metafizic al căutării sensului de a fi! Cu certitudine,

M. N. Burculeț este un cercetător al existenței cu mijloace plastice proprii picturii tradiționale. Dar nu dimensiunea fizic-perceptibilă e cea care îl preocupă, ci cea coordonată de profunzimea însuflețirii lutului din care, cu voia Celui-de-Sus, toți ne-am întrupat.

Plasticianul GHEORGHE VRABIE:

„Visez un monument care să reflecte chintesența spiritualității noastre”

interviu realizat de Mihai SUCIU

- **Domnule Gheorghe Vrabie, n-aș vrea să vă răscolesc memoria durerii; spune o vorbă „Să nu dai omului cât poate duce!” Destinul Domniei Voastre acoperă cum nu se poate mai bine aserțiunea. Ați simțit pe proprie piele și războiul, și „eliberarea” prin ocupație de către „amicii” de la Răsărit, și foamea. Vi s-a răpit și țara, și limba. Mai mult, și în plan familial, acolo unde se dorea mângâierea unei mame, ați găsit tot un loc gol, dureros, amar. O mamă este ființa care alină; nu vi s-a dat nici această șansă. În pofida potrivnicilor sorții, ați răzbit, situat pe o verticală căreia i-ați rămas fidel o viață, în devenirea ca om, artist și cetățean.**

- Probabil, tot așa cum nu ne alegem părinții, fiind un dat de la natură și de la Dumnezeu, tot așa și destinul. Tot ce ni se întâmplă ne este predestinat. Copilăria generației din care fac parte a fost umbrată de anii războiului, colectivizarea, foamea organizată, dezastruosul an 1946, an în care a murit atâta lume. S-au măturat podurile, curățate până la ultimul bob de grâu.

- **Rechiziționarea drastică a fost un gest politic, o comandă criminală prin efect.**

- Nu putea fi întâmplător un dezastru de asemenea dimensiuni. Un stat liber, normal, își garantează rezerve pentru asemenea situații, pe când foamea organizată constituie o componentă a politicii de genocid, căreia i-a fost supus acest popor, în toate componentele, inclusiv denaturarea istoriei autentice și distrugerea fizică a fondului genetic.

Hazard: faptul că m-am născut într-un sat, Călinești, vizavi de comuna Bivolari din județul Iași. Dacă mă nășteam în Bivolari, la câteva ore de mers, aveam cu totul alt destin. Noi am trăit într-un mediu spațial și temporal nefiresc, denaturat. Casa în care am copilărit era situată lângă o râpă, care în timpul ploilor se umfla. Torentul aduna apele de pe povârnișurile dealurilor; multe case erau luate de ape înainte de construirea digului de la Costești. Tot terenul șes-pădure devenea o mare artificială. O viitură a amenințat și casa noastră. Apele spărseseră colțul casei, intraseră în interior și ieșeau pe ușă. Tatăl meu, Nicolae Vrabie, s-a salvat cu greu, copil de 10 ani, luându-și și fratele, copchil de un an, scăpat de câteva ori în timp ce traversa puhoiul, dar l-a recuperat. Locul – amenințat de ape, evenimente naturale, dar și sociale; am impresia că permanent am fost situați într-o lume de evoluție nefirească a evenimentelor.

- **De pe deal, se vedea țara, România?**

- Da, prin fereastra casei. Iaca, trebuie să vorbesc despre lucruri nefirești, care se înșiră ca un șirag de mărgele. Din locul acela, se putea călători în trei direcții: est, sud și nord. Spre vest nu, doar până la Prut. Aici, era capătul lumii, deși Prutul trece prin inima Moldovei.

- **Și, evident, imaginea văzută din fereastra casei părintești nu se suprapunea peste tiparele inoculate în școală.**

- Despre trecut, România, istoria țării, nu se vorbea, învăluite într-o tăcere nefirească. Cu literatură română, Eminescu, am putut avea contact foarte târziu. Prima ediție Eminescu – prin 1954, la „Cartea Sovietică”, o ediție incompletă, nici vorbă despre scrierile politice, ziaristul Eminescu. Teza construirii unei lumi noi trebuia implantată pe un teren viran și necesita efectuată tabula rasa a trecutului. Ce știau românii (din țară – n.n.) despre un Iacob K., Ion Cană, Leonid Korecev, Alex. Lipcan, impuși ca scriitori clasici, cu care trebuia să înceapă scrierea unei noi literaturi...

- **Jalnice efemide! Au dispărut la fel cum au apărut.**

- Nici nu se mai amintește de ei! Când am intrat la Școala de Arte Plastice, cam târziu, implantată cu dascăli formați în mediile spirituale rusești, ni se propuneau pentru ilustrație la opera lui Pușkin personalități aparținând altor medii spirituale. A fost politica de rusificare, de omogenizare, reducere la numitor comun prin intermediul limbii, impunerea culturii rusești în spațiile încorporate cu forța în URSS. Și atunci când se vorbea de prăbușirea acestei structuri statale – pe care am considerat-o și a simțit-o întotdeauna artificială -, unii vorbesc cu regret, pentru că aveau o poziție socială bună de apărut, poate nemeritată. Regretau dispariția Uniunii, care, nefirească, nu putea dura la infinit. Vorbesc de obținerea independenței, eliberarea popoarelor încorporate cu forța.

- **Uniune artificială, mixtură inimaginabilă de etnii, limbi și culturi, al cărei imm de stat, culmea cinismului, reverbera niște neadevăruri strigătoare la cer: „Republica libere-n strânsă uniune/ Măreța Rusie pe veci a-nchegat”. Relativă... veșnicie, nefiind temeinicită pe „vreri de popoare”, cum „informa” versul parșiv al aceluiasi imm.**

- Politica de asimilare a fost foarte activă și inventivă. Impunerea unei singure limbi „oficiale” – limba rusă, nu engleza sau franceza, care i-ar fi pus în aceeași condiție și pe ruși, și pe ucraineni sau români basarabeni. Documentul de bază al acestei politici este Testamentul lui Petru I. Cu el începe expansiunea Rusiei spre vecini.

- **Nu v-au lipsit nici zeloși, cozile de topor. Aceste idei și aceste valori – n-aș zice „pseudovalori”, pentru că un Pușkin semnifică valoare - valori paralele impuse nefiresc, prindeau totuși la populația în formare. Imensitatea spațiului sovietic îi atrăgea ca un magnet pe mulți tineri, amețindu-i cu statutul de pueter, de superputere.**

- Omul ca individ este un material ușor de modelat și de dirijat. Aceste doctrine politice extremiste au atins un stadiu neconceput de o minte sănătoasă în condiții normale. Ele s-au impus cu perseverență diabolică, prin cenzură și persecuție, cu forță destructivă puternică.

- **Spunea poetul Grigore Vieru, născut tot la o margine de... mijloc de țară, în preajma Prutului, că dincolo de Prut, după cum li se spunea, erau cei mai fioroși dușmani ai românilor basarabeni. Nu cred că i-ați perceput astfel. Ce v-a dat această forță, această tenacitate în a vă apăra „sărăcia, și nevoile și neamul”?**

- Probabil, un dat de la natură, un simț al adevărului, sau simț acut al nedreptății. Sigur, și faptul că tatăl meu a avut școală românească, a fost modelat și a făcut armata în Armata României. Cunoștințele de literatură, de istorie, de religie, pe care le-a moștenit de la părinți și de la mediul prin care a trecut. Cei 22 de ani de care a beneficiat Basarabia la o etapă de istorie modernă, fiind încorporată în România Reîntregită. Perioadă favorabilă pentru România, cu împrăștierea țăranilor, consolidând legătura firească a țăranului cu pământul - o perspectivă pentru afirmarea forței vitale a națiunii în totalitatea sa. Ani hotărâtori pentru destinul acestui pământ românesc. Fără acești 22 de ani, s-ar fi pierdut conștiința națională. Iar cei care au votat unirea Basarabiei cu Patria-Mamă au fost intelectualii; n-a făcut-o țăranul sau omul fără orizont necesar, cu noșterea istoriei, înțelegerea perspectivei, evoluția neamului, a destinului. Dacă reducem problemele existențiale la interesele materiale, atunci nu contează unde trăiește omul, că se poate trăi aiurea mai bine ca la noi. Dar un neam, o cultură națională se poate dezvolta doar într-un cadru istoric și geografic determinat.

- **Totuși, eternitatea s-a născut la sat și a rezistat la sat și în Basarabia. Credeți că-i revine satului basarabean meritul de a fi ținut sus steagul național, săteanul neavând unde să se refugieze?**

- Majoritatea centrelor raionale au fost populate cu imigranți, aduși împreună cu autoritățile sovietice. Satul este zona în care a rezistat acest specific, cum am observat și aici, în Orhei, într-un sat cu gospodărie țărănească. Mai este și memoria istoriei: orheiienii sunt cu anumită ambiție și demnitate, în comparație cu alte zone, de șes. Contează și cadrul natural, o multitudine de factori care influențează această conștiință de sine, necesitatea, voința. Satul are trei persoane care modelează: preotul, dascălul, primarul, fruntașii comunității, exemple prin acțiune, atitudine și comportament. Fără școală, nu se face nimic. Un rol important au avut scriitorii, proveniți în marea majoritate de la sat. Mulți intelectuali chișinăueni sunt cu gândul la țară; acolo trebuie să se lupte și să continue acea intelectualitate a orașului atât de necesară pentru destinul nostru politic.

- **Și totuși, v-ați urmat destinul și prin aceste vremuri fără țară. Proiectând destinul propriu al artistului pe fundalul tragic al acestei părți de țară, vi se pare că suferința este născătoare de frumos? Vine în compensație, sau este sursă de creație?**

- Este experiența omului de creație care s-a simțit nesuștinut de mediu. Dacă mă refer la somități ale culturii, cei care au realizat capodopere de artă au trăit și ei permanent sentimentul suferinței. Poate, un Leonardo Da Vinci, trăind într-un anumit stadiu al evoluției tehnice, și-ar fi putut realiza aspirațiile, ideile de zbor, neconsiderându-se un ratat. Renașterea a dat naștere unor personalități care au situat omul în centrul universului, mizând pe evoluția ființei umane. Probabil, și viața a devenit mai bună evoluând omul. Un Durer proiecta un arc de triumf, prin care să reconstituie istoria unui imperiu. În cele din urmă, realiza o gravură, și ea excepțională, dar era vorba de un monument proiectat și realizat din piatră.

- **Cert este că pe Domnia Voastră Golgotele escaladate trudnic și dureros v-au apropiat de inima Moldovei detrunchiate. Sunteți autorul unei opere-simbol de excepție: Stema Republicii Moldova.**

- Cât a durat ocupația sovietică, în simbolistica stemei de stat am avut un element artificial, impus de străini, într-o concepție materialistă, mentalitate dominantă și în timpul concursului pentru actuala stemă. A fost un efort complex, circa 100 de autori s-au prezentat la concurs. A implicat o amplă dezbateră publică, pe toate canalele. S-au implicat și neprofesioniști, provocând dezordine. Un citat din scrisorile care parveneau comisiei: „Stema trebuie să reflecte toate bogățiile spirituale, livezile, câmpiile, lanurile...”, valabil pentru omul de rând. Pentru profesionist – probleme de ordin tehnic. O stemă există în variante monumentale, dar și miniaturale, reprodușă inclusiv pe moneda națională, cu subdiviziuni până la bănuți, fiind reprodușă o stemă cu diametrul de 1 cm. Intervenea și atitudinea celor care nu ne-au dorit niciodată binele, insistând ca stema să fie realizată în spirit materialist. Personal, mi s-a părut necesar să reprezint o chintesență a evoluției artei heraldice pe parcursul istoriei; la îndemnul savanților, am repus în stemă un element al istoriei tradiționale a Moldovei – capul de bour. Acest simbol reprezintă doar o parte componentă a întregului. Capul de bour, în sinteză cu acvila romană, afirmă latinitatea noastră.

Noi am avut ca simbol al stătalității Moldovei, între 1921 și 1948, cunoscuta stemă a României Mari, în care acvila era element dominant, doi lei susțineau scutul pe care era amplasată acvila cruciată, iar pe pieptul ei fiind alt scut, în care erau înscrise simbolurile provinciilor românești: Muntenia, Moldova, Transilvania, Oltenia și Dobrogea. Autorul stemei de care vorbesc a fost tot un basarabean, Paul Gorea, heraldist strălucit.

- **Precursor și model pentru heraldistul Gheorghe Vrabie, autor al valoroasei steme din anii 1990.**

- Este o realizare la care țin mult, o consider o reușită și o șansă, fiindcă s-ar fi putut să avem un alt simbol, mai puțin adecvat. Sunt recunoscător și savanților de la București. În etapa finală, din cele 17 lucrări selectate, Comisia de la București a optat pentru varianta propusă de mine, cu anumite precizări. Simbolul heraldic trebuie să fie și operă de artă, iar aici rolul artistului plastic este covârșitor. Circa un an a durat concursul. În octombrie 1990, înaintea Declarației de Independență, exista deja Drapelul Mișcării noastre de Renaștere Națională, Tricolorul, cu diferite blazoane improvizate, realizate de amatori.

- **Repercutat din planul lucidității în plan afectiv, când ați simțit maxima vibrație la vederea stemei afișate? Când și unde, în ce loc?**

- Imaginați-vă ce responsabilitate trebuie să aibă artistul plastic atunci când creează un simbol, acoperind o sumedenie de criterii de ordin istoric și plastic, operă de artă reprezentând milioane de exponenți, întreg poporul de fapt, care vin zilnic în contact cu acesta, reprezentându-i și în arena mondială. Am făcut 100 și ceva de variante până să ajung la acea stare pe care trebuie să o aibă un sportiv: menținerea unei forme active. A fost lucrare și de durată, și de tensiune, și de speranță. Ulterior, au venit și aprecierile. Vine Mitropolitul Moldovei, Daniel, vede lucrările expuse la concurs în holul Președinției și spune președintelui: „Iaca, asta este lucrarea! Concepțat corect, dar crucea din ciocul acvilei trebuie să fie mai mare”.

- **Zis și făcut!**

- **Fiecare lucrare de artă își are povestea ei. De fiecare dată, artistul este un Meșter Manole, care sacrifică orice, până la propriul ei pentru realizarea operei. O simplă diagonală prin creația plastică a Domniei Voastre este impresionantă. Ați semnat grafică de carte, circa 200 de cărți ilustrate, grafică de șevalet, mozaic – principalele direcții, nu și toate.**

- Orice pictor este atras de pictură, asociată cu spectrul cromatic, cu paleta. Întrând în lumea aceasta, mă orientam spre pictură. Dar viața te mai pune și în alte situații. Perspectiva artelor plastice devine tot mai vastă. Prima carte ilustrată de mine datează din școala de pictură: un scriitor neautohton, estonian, cu o carte pentru și despre copii. Desenul consolidează imaginea creată prin cuvânt.

- **O complementaritate benefică. Dar cei doi creatori pot intra și în competiție, concurență chiar?**

- Depinde de valoarea creatorului. Sunt și imagini care împiedică citirea textului, fiind nevoit să închid cartea. Unii le-au smuls din carte. Sunt și imagini grafice atât de reușite, încât au fost extrase din carte, încadrate cu passe-partout și înrămate. Am ilustrat scriitorii români contemporani și clasici: Grigore Vieru, Spiridon Vanghele și un autor georgian, în a cărui carte pentru copii fabulosul se împletește firesc cu realul.

- **Dincolo de Prut, în Țară, v-ați trecut copiii-personaje?**

- Împreună cu Radu Cârnelci, am realizat o integrală a creației baudleriene; el a făcut traducerea, iar eu ilustrația, macheta cărții, coperta, foaia de titlu, forzatul, un frontispiciu cu portretul autorului, în peniță ș.a.

Dintre scriitorii clasici români – Ion Creangă, într-un ciclu de gravuri foarte apreciate. Am ilustrat cel mai vechi roman din literatura universală, Daphnis și Cloe, Dante Alighieri, Paul Valery, Rilke, Maiakovski.

În grafica de carte, ești condiționat de text, lăsând un câmp de manevră mai mic, dar îi deschide plasticianului o poartă spre o lume a valorilor autentice prin literatura universală. În grafica de șevalet, autorul își expune propriile gânduri, permițând variațiuni la o lucrare. Iar în arta monumental-decorativă, peretele este similar paginii de carte: edificii, piețe, spații intens populate. O lucrare de șevalet, realizată în intimitatea atelierului, poate fi și distrusă de autor, considerată eșec. Lucrarea de artă monumentală, aflată permanent în văzul lumii, implică mai mare responsabilitate; probleme de mesaj, de plastică. Este important și locul în care este amplasată.

- **Ați lăsat urme adânci și în acest teritoriu...**

- Am realizat lucrări în tehnica mozaicului din ceramică glazurată la trei case de cultură din centre raionale. Unii confrăți fac schițe-cartoane ale lucrării, apoi doar supraveghează echipa de meșteri care le transpun efectiv. După mine, și realizarea în natură este un proces creativ și am dorit să-l duc până la capăt, în toate lucrările mele. Oricum executorii, oameni conștiințioși, nu au pregătirea autorului. La Tiraspol, am decorat o școală sportivă-internat. Este cea

(Continuarea în pagina 7)

Compozitorul Vlaicu Golcea:

"În afară de naștere, nu există întâmplări"

interviu realizat de Andreea RADU

Vlaicu Golcea a colaborat în repetate rânduri cu Teatrul Național Târgu-Mureș, atât la Compania Liviu Rebreanu cât și la Compania Tompa Miklós. Krum de Hanoch Levin, regia Theodor Cristian Popescu (Compania Liviu Rebreanu, 2009), Alvás de Jon Fosse, regia Sorin Militaru (Compania Tompa Miklós 2009), BölcsNáthán de G.E. Lessing, regia Zsolt Harshanyi (Compania Tompa Miklós, 2012), Contra iubirii de Esteve Soler, regia Radu Alexandru Nica (Compania Liviu Rebreanu, 2013), sunt doar câteva dintre spectacolele la care Vlaicu semnează muzica originală.

A.R.: Acum lucrezi la *Steaua fără nume* împreună cu Erwin Șimșenshon; ce te atrage la naționalul târgumureșean?

Vlaicu Golcea: Printre cele mai plăcute amintiri ale timpului petrecut cu actorii și cu personalul tehnic (adeseori „uitat” în creditele unui spectacol). De fiecare dată când plec spre Târgu Mureș plec cu o plăcere care nu se mai repetă decât relaționată cu alte 2 colective de actori din țară. Și oricât de clișeistic (sau... convențional) sună, aici mă simt într-un fel ca acasă. Calitatea umană este primordială pentru mine. Artistic vorbind, este locul în care mă pot exprima fără mari compromisuri tehnice (spre deosebire de restul țării unde situația este...). Iar faptul că la ambele secții activează doi dintre cei mai profesioniști și mai devotați operatori de sunet nu face decât să întregască tabloul, sper.

A.R.: După numeroase spectacole de teatru la care ai compus muzica, ce provocări aduce cu sine acest spectacol?

Vlaicu Golcea: O apropiere mai mare de musical, gen pe care știu că l-aș putea „onora” foarte bine, dar care, din păcate, este foarte ocolit de producători, în ciuda dorințelor (firești, de altfel) de a produce și spectacole de entertainment. Se pare că producătorii români (printre rarele excepții se numără teatrul dumneavoastră, și asta chiar nu o zic din eleganță) nu prea au apetit pentru a comisiona opere originale. Ceea ce sună un pic deconcertant... se tot vorbește

despre nevoia de dramaturgie românească sau regională, sau producții cu evident iz autohton, dar la scară națională parcă se montează de 20 de ani aceleași 20 de piese din repertoriul „trendy” internaționalo-balcanic, piese care nu pun în oglinda (din punctul meu de vedere, desigur) în nici un fel nevoile artistice, afective, și sociale ale publicului din 2015, ce să mai vorbim de musicaluri cu muzică originală că ne apucă râsu-plânsu stănescian. Noroc că Erwin își dorește asta :), asta a fost punctul de plecare al discuțiilor noastre despre estetica muzicală a spectacolului.

A.R.: Știu că ai mai colaborat cu Erwin, este o pură întâmplare faptul că lucrați din nou împreună?

Vlaicu Golcea: În afară de naștere, nu există întâmplări (ca să fac și puțină filosofie ieftină, de compozitor :), este printre puținele lucruri de care sunt sigur la cei 40 de ani ai mei, prin felul în care suntem ne atragem consecințele. Este o reală plăcere și în mod absolut paradoxal o aventură artistică atunci când lucrezi cu cineva care știe ce vrea și culmea :), mai este în stare să o și verbalizeze eficient. În momentul acela cred că se nasc premisele unei colaborări reale, bazate pe cel mai adânc respect față de unicitatea, meseria și estetica fiecărui colaborator. Pentru mine un spectacol reușit este ca o simfonie care este măiastru dirijată de către regizor. Dar... din când în când... cornul englez poate fi indispensabil

(și aici aș vrea să mă folosesc de plurivalența acestui cuvânt :)

A.R.: Ce face Vlaicu Golcea atunci când nu compune muzică?

Vlaicu Golcea: Ascultă muzică (și din fericire, nu a lui... :), gătește, privește artă, citește, se plimbă mult și face poze ne-sharuite decât cu prieteni reali și visează

cu ochii deschiși la cum o să se plimbe prin Berlin și/sau Islanda. Și mai visează zilnic la cea mai bună cafea din lume, un ristretto dublu în *Prenzlauer Berg*, făcut de un anume barista. Nu spun adresa ca să nu fim acuzați de reclamă mascată (hahaha... cum ar fi...?) și nici ca să nu se aglomereze inutil locul....

„Visez un monument care să reflecte chintesența spiritualității noastre”

(urmăre din pagina 6)

mai importantă lucrare de acest gen, realizată împreună cu soția și prietenul lordache Cojocar. Dimensiune mare, 120 de metri pătrați mozaic. O singură față a unui personaj conține 350 de piese, în stil clasic, clar-obscur, volum, imagine tridimensională, subiect adaptat obiectivului – școală sportivă. Două subiecte dedicate devenirii fizice și spirituale, iar un perete central, 3,5 x 18 m conține un subiect în interpretare decorativă, cu imagini de arhitectură din orașele care au găzduit Jocurile Olimpice de Vară, începând cu Olympia antică.

- Nu trebuie omis faptul că aici intervine comanda, limitând zborul imaginației creatorului, libertatea de creație, beneficiarul impunând niște rigori.

-Nu am acceptat nicio carte sau lucrare de artă decorativă monumentală dacă nu corespundea anumitor concepții și idealuri personale. Există și lucrări nefirești, falsuri, absolutizând doctrina oficială a timpului, folosind arta pentru impunerea unei viziuni nocive, generate de cultul personalității. Autorul trebuie să țină cont de evoluția timpului, precum acvila își adaptează vederea la spațiul în care trăiește: ea percepe spațiul fizic într-o deschidere de 180 de grade, are văzul panoramic și o structură sofisticată a vederii; în această emisferă, ea vede și detaliul, vântul necesar. Și un plastician trebuie să vadă evoluția artelor, cursul lor firesc, spre a-și preciza locul în acest spațiu istoric și geografic.

- O capcană pentru mulți artiști compromiși. De-ar fi să mai faceți o dată aceste lucrări monumentale-decorative, le-ați reconsidera, într-un fel de ediție revăzută și adăugită?

- Poate, o singură lucrare regret că am acceptat-o, dar ea mi-a fost impusă, fiind implicat în dirijarea sectorului ilustrației de carte la Editura Cartea Moldovenească. Cineva își asumase realizarea unei lucrări jubiliare. Tergiversând și, finalmente, refuzând, conducerea editurii m-a obligat pe mine să realizez comanda, repartizată prin Fondul Plastic. Pictorul nu este o noțiune abstractă, este implicat în timpul în care trăiește, cu condițiile și nivelul de evoluție.

- Să comutăm într-o zonă de libertate creativă nelimitată, necenzurată: șevaletul.

- Tratează idei proprii, legate de viața socială, natură, portret. Domeniu în care forma lucrată de autor este originală. O pictură în ulei unicat ilustrează democratismul artei plastice. Există tradiția colecționării. În fosta URSS, această tradiție era dezvoltată în Țările Baltice. Orice familie de intelectuali deține 100, două-trei sute de lucrări; din timp în timp, aspectul locuinței se schimba, rotindu-le. În grafică, tehnicile s-au diversificat și au evoluat la un nivel extraordinar, grație tehnicii contemporane. Xilogravura, gravura în linoleum comportă o accesibilitate mare. O expoziție cu temă sportivă îmi oferea alte deschideri, chiar și într-un regim dictatorial. Sansă să mă concentrez asupra sportului cu cai; în preajmă fiind un hipodrom, am descoperit un sport etalat în spațiu cu o structură decorativă de excepție, captivant, cu participarea publicului, cu mișcări și evoluții complexe, nelipsit nici de nota de dramatic (inclusiv accidentări) – fixat în 12 imagini. Cicluri importante: „Orașul contemporan”, pornind de la versul eminescian „Privesc orașul furnicar”. Imagini formidabile, pretabile la gravură. Ajunsesem să-l văd evolutiv, în spațiu feeric, cu zboruri deasupra orașului, turnuri de televiziune etc.

- Cu asta, luați pâinea arhitectului!

- Mă gândeam că un oraș ca Chișinăul, situat ca Roma pe șapte coline, ar putea soluționa relativ ieftin problema transportului în comun, construind pe fiecare colină câte un teleferic, care să le unească, folosind acest avantaj natural – planul înclinat.

- Niciodată nu-i prea târziu! Să înțelegem că v-a pozat un anume oraș, Chișinăul, sau este tot o sinteză?

- Cele mai multe lucrări cu caracter citadin le-am dedicat Chișinăului, deși aș fi dorit să consacru câte o lucrare mai multor orașe. Orașe extraordinare pe care le-am văzut: Riga, Tallin. Sankt-Petersburg, Paris. Atât de condensate, încât îți trebuie o lună de zile pentru o singură imagine-lucrare. Simțul asta trebuie să-l găsești sau să-l ai. Ce-ar mai fi?

- Ar fi de precizat itinerarele lucrărilor semnate

Gheorghe Vrabie.

- De la Alma Ata, la Plovdiv, oraș înfrățit cu Chișinăul. De la Alma Ata, a venit un emisar să constituie un fond de grafică contemporană din republici. Un om de cultură moscovit, autor al unei monografii dedicate lucrărilor mele, mi-a solicitat lucrări pentru muzeul din Smolensk. În fosta URSS, se practicau contracte cu țări de la periferie, prin Fondul Plastic Moscova. Din acest fond, s-a organizat o expoziție la Centrul Pompidou-Franța, sau în SUA. Lucrările mele despre sportul ecvestru au fost expuse la Washington sau Philadelphia, chiar achiziționate, fără ca noi să știm cu cât s-au vândut.

- Nu e tocmai puțin pentru o carieră, pentru o viață.

- Întotdeauna rămâne loc pentru mai bine și pentru mai mult.

- Să trimitem un gând și spre timpul ce vine. Un proiect, ținut cam la secret, ne prinde pe toți românii sub acolada gândului frumos, de vibrant patriotism. Dovadă că, dintotdeauna, pentru Domnia Voastră, Patria adevărată nu a semnat doar o noțiune abstractă. Să vă ajute Dumnezeu să puteți realiza îndrăznețul proiect al Monumentului Reîntregirii!

- Visez un monument de referință, care să reflecte chintesența spiritualității noastre. Unii susțin să ne debarasăm de tot ce avem pentru a intra în structurile europene. Eroare! Ar trebui o evoluție dublă: împreună cu această implicare – monedă unică, structuri suprastatale – și o evoluție a identității acestui popor. Altfel, intrăm în contradicție cu mersul firesc al evenimentelor. Dacă oamenii vor fi toți uniformizați, ce vor mai comunica? Ce vor mai avea ei să-și spună unii altora?

Există un loc, la curbura Carpaților, în zona Vrancei, nu l-am văzut încă, doar l-am dedus, dar sunt convins că acolo ar trebui înălțat acest monument, edificiu spiritual care ar condensa istoria românismului din cele mai vechi timpuri, proiectat spre viitor. Văzându-l, și cei care ne vizitează ar avea altă părere despre ceea ce suntem cu adevărat, ce am realizat și ce suntem capabili să realizăm.

MEMORIA TIPARULUI - Mărturii ale presei mureșene de altădată

Primul deceniu al presei mureșene postcomuniste (1990-2000) (I)

de Angela PRECUP, angelaprecup@yahoo.com

Între încercările jurnalistice din primii ani care au urmat căderii comunismului până la perioada „romantică” din a doua parte a primului deceniu postcomunist, presa mureșeană a reușit să onoreze tradiția părinților săi interbelici, prin performanța de a-și depăși statutul marginal deținut între cele două războaie, acela de ultimă redută necucerită a presei românești ardeleni (datorat debutului întârziat din 1920), și de a se situa între primele județe ale țării, atât din punct de vedere cantitativ, prin numărul mare al publicațiilor, cât și din punct de vedere calitativ.

Renașterea presei românești

Societatea românească s-a confruntat în primul deceniu postcomunist cu o moștenire nefericită în plan cultural, a unui regim care a dărâmat conștient întreaga ierarhie obiectivă de valori, privând în acest fel generația următoare și de abilitatea de a reconstrui acest sistem, printr-un demers similar cu cel al generației „rezistenței prin cultură” dedicată îndepărtării aceluiași „antagonism dintre mediocritate și competență, dintre incultură și cultură, dintre impostură, superficialitate și cea mai ieftină publicistică, dintre lozincă și substanță, dintre omul de cultură, de studiu, bibliotecă și arhivist”, după cum afirma Adrian Marino.¹

În modificările de identitate survenite în caracterul românesc pe parcursul tranziției dinspre comunism către liberalism, anii imediat următori anului 1989 au fost o perioadă de negare ostentativă a oricăror simboluri corelate, într-un fel sau altul, cu vechiul regim deși, subliniază analistul Radu Preda „tranziția postcomunistă s-a dovedit a fi mai curând un

masiv proces de transfer dintr-un regim în altul al acelorași resurse umane și materiale.”² De-a lungul acestui proces, spiritul public românesc a confundat simbolurile, respingându-le din păcate și pe cele tradiționale, cum erau Monarhia sau partidele istorice. În euforia redescoperirii libertății n-a mai fost loc astfel pentru luciditate sau pentru vreun curent consistent de reconstituire a sistemului de valori distrus de comunism.

Din cauza comunismului, presa românească a resimțit cu o întârziere de o jumătate de secol șocul presei audio-vizuale, care schimbă fundamental practicile jurnalistice din lumea liberă după al doilea război mondial. Abia acum presa scrisă din România s-a văzut obligată să se adapteze noului statut de element complementar presei vorbite și auzite. „Presa română liberă” a debutat în primele zile după căderea comunismului printr-un stil intelectualist-elitist, reflectat în ziare pentru care se stătea la coadă, într-o prelungire a inerției cozilor anterioare la alimente dar, de această dată, în scopul procurării unei rații inedite de adevăr.

La Târgu-Mureș primul deceniu postcomunist a fost marcat de debutul său violent, prin conflictul interetnic din martie 1990 care – scria revista *Vatra* – a ridicat „un zid al tăcerii” făcând să existe două orașe într-unul singur.³ După acest moment, Târgu - Mureșul a rămas cu rușinea veșnică de a fi fost scena unei asemenea tragism (reflexie a „fratricidului”⁴ public care încă bântuie conștiințele oamenilor de aici) iar opinia publică locală și națională a rămas ani de zile captivă unor „false comandamente împăciuitoare.”⁵

În plan jurnalistic însă, Mureșul și-a luat revanșa.

Din coadă în fruntea listei

Din ultima redută necucerită a gazetăriei ardeleni în perioada interbelică, județul Mureș a avut o evoluție surprinzătoare ajungând din coada listei presei românești în fruntea ei, prin situarea pe locul al optulea între județele cele mai prolifiche din punct de vedere jurnalistic, după Cluj, Timiș, Bihor, Iași, Hunedoara, Constanța, Brașov.⁶ Mureșul s-a situat între județele fruntașe și din punctul de vedere al editorilor și editurilor, ocupând locul al optulea ca număr de edituri⁷ și locul al patrulea după gradul de concentrare a editorilor, cu opt localități în care existau editori de presă.⁸

Între 1990-2000 în județul Mureș au apărut peste 252 de publicații în limba română, dintre care 222 la Târgu-Mureș, 10 la Sighișoara, 8 la Reghin, 3 la Târnăveni, 3 la Luduș, 2 la Iernut și câte una la Sârmașu, Band, Cristești, Deda.⁹

Puterea ziarelor centrale a dominat dinamica presei locale până în 1994, aspect vizibil în numărul titlurilor locale care variază în această perioadă între 10 – 20 de apariții pe an. În 1994 se întrevăd semnele unei schimbări, prin numărul titlurilor locale care crește ușor la 24, reflectând o creștere a interesului pentru informația locală. Mutarea interesului cititorilor dinspre presa națională spre cea locală este ilustrată în 1995, anul care reprezintă vârful perioadei prin cele 54 de titluri înregistrate de presa mureșeană. Este momentul care marchează începutul unui al doilea val în presa locală, de această dată mai puternic și mai durabil, care înscrie județul Mureș pe un drum jurnalistic propriu și performant, deși marcat la sfârșitul decadei o diminuare a interesului general față de presa scrisă.¹⁰

Categoria cea mai consistentă a presei mureșene din primul deceniu postcomunist este cea a publicațiilor informative, totalizând 40 de titluri (la care se adaugă 11 publicații informative ocazionale), urmată de presa culturală (30 de titluri) și de subcategoria acesteia, presa școlară (35 de titluri). În ceea ce privește categoria presei specializate, care totalizează 136 titluri, diversificarea și segmentarea publicului în această perioadă nu mai permite tratarea publicațiilor de acest fel într-o categorie unitară (ca în perioadele anterioare), ci impune considerarea fiecăreia dintre ele în parte, drept o categorie distinctă a presei specializate: publicitară, religioasă, a organizațiilor nonguvernamentale, sportivă, de divertisment, studențească, IT, medicală, politică, oficială și diversă.

Principalul element care a influențat această evoluție a presei mureșene a fost, ca peste tot în țară, factorul economic. Impactul său a fost compensat calitativ prin afirmarea unei noi generații a gazetăriei locale (considerată ca atare în funcție de nivelul experienței jurnalistice și de perioada semnificativă consacrată presei ca activitate principală), reunind jurnaliști ai presei scrise precum Cristian Teodorescu, Radu Bălaș, Sorina Bota, Dorina Buzilă, Cora Muntean, Soril Miavoe, Mugurel Gorea, Ovidiu Vulc, Ioan Suci Moșiș, Paul Timiș, Vasile Munteanu, Adrian Giurgea, Adrian Cocio, Mariana Cioloboc, Ovidiu Aran, Sidonia Dombi, Ciprian Negru, Dana Boieriu, Silvia Obreja, Liviu Vânău, Romeo Soare, Mircea Panaiot, Liliana Mazuru, Stelian Chițacu, Cornel Groza, Patrice Desnos, Reman Tibor, Ileana Sandu, Marius Pașcan, Florentin Deac, Mihăița Jerca, Marius Înșurățelu, Laurențiu Blaga, George Lupea,

Ștefan Ormenișan, Dragoș Bardoși, Marius Cătană, Cristian Uifălean, Marcel Huciu, Ovidiu Maior, Corina Ruja, Vasile Bota, Horațiu Giurgiu, Amalia Vasilescu, Mihai Pop, Marius Ichim, Răzvan Ducan, Aurel Hârtoagă, Adela Boțan, Leb Peter, Lia Vințel, Kocsis Francisko, Claudia Rosenfeld, I. Astaluș, Valeriu Russu, Florin Marcel, Rudolf Moca, Sorin Crăciun, Valeriu Voaides, Gabriel Rusu, Ioan Szilveszter, Olimp Boroș, Ligia Voro, Grațiana Pastor, Aurel Trif, Alexandru Toth, Stracula Attila, Maria Piștănilă, Zoe Părăianu, Dumitru Husar, Sorina Bloj, Cornel Călugăru, Vasile Lucaciu, Corneliu Bânzaru, Mircea Arieș, Dumitru Dunca. (va urma)

1. Adrian Marino, *Politică și cultură. Pentru o nouă cultură română*, Ed. Polirom, Iași, 1996, p. 55.

2. Radu Preda, *Condamnarea comunismului (VI)*, în *Tribuna*, anul IX, nr. 182, 1-15 aprilie 2010, pp. 21, 30.

3. *Ziarul local*, în *Vatra*, anul XXXII, nr. 9-10 (414-415), sept.-oct. 2005, p. 192.

4. Cornel Moraru, *Față în față*, în *Vatra*, anul XX, nr. 3 (228), martie 1990, p. 3.

5. Al. Cistelecă, *Oameni și fiare*, în *Vatra*, anul XX, nr. 3 (228), martie 1990, p. 3.

6. Marian Petcu, *Tipologia presei românești*, Institutul European, Iași, 2000, p. 164.

7. *Ibidem*, p. 172.

8. *Ibidem*, p. 178.

9. Rămân în afara analizei câteva publicații cu loc sau data de apariție nedeterminate, precum *Târnavă Mare* (Sighișoara) sau *Orizont* (Reghin).

10. Cantitativ, evoluția presei mureșene înregistrează între 1990-2000: 1990 – 19 publicații, 1991 – 10 publicații, 1992 – 10 publicații, 1993 – 12 publicații, 1994 – 24 publicații, 1995 – 54 publicații, 1996 – 23 publicații, 1997 – 31 publicații, 1998 – 16 publicații, 1999 – 26 publicații, 2000 – 15 publicații. Rămân în afara analizei câteva publicații cu loc de apariție nedeterminat, precum *Pauza mare* (1995) sau *Consumatorul de la A la Z* (1999).

Nelu MĂRGINEAN vă recomandă

Selma Lagerlöf, scriitoare suedeză, a fost prima femeie care a primit Premiul Nobel pentru Literatură (1909) și prima femeie membră a Academiei Suedeze (1914). Motivația juriului

Minunata călătorie a lui Nils Holgersson - Selma Lagerlöf

Nobel s-a concretizat pe scurt în cuvintele: „... ca prețuire pentru nobilul său idealism, bogăția fanteziei și expunerea spirituală care îi caracterizează opera”.

Minunata călătorie a lui Nils Holgersson a fost scrisă din motive didactice și cuprinde lecturi geografice despre Suedia, plină de amintiri istorice și de excelențe descrieri ale pământului suedez. Micii sau marii citi-

tori ai acestei cărți nici nu-și imaginează că a fost scrisă pentru școala elementară. Cartea a fost tradusă în foarte multe limbi și este cea mai cunoscută lucrare a Selmei Lagerlöf.

Pe scurt, Nils Holgersson – eroul cărții, este un copil rău, care chinuie animalele și face fel de fel de năzdrăvănii. Vrajit fiind de un pitic, el va ajunge la o statură de doar câțiva centi-

metri și va fi în pericol să simtă pe propria-i piele, răzbunarea animalelor de la fermă, pe care altădată le-a chinuit. E salvat însă de găscanul Martin, căruia i se face milă, luându-l în spate și zburând cu el, alături de găștele sălbatice care migrau spre nord. Astfel, după multe peripeții alături de Martin și de găștele sălbatice, Nils ajunge să vadă cu alți ochi lucrurile și speră că pi-

ticul care l-a vrăjit, îl va aduce la statura inițială.

Cartea a cunoscut o serie de ecranizări, cele mai multe de desene animate. În ciuda faptului că a fost scrisă în scop didactic și în ciuda faptului ca are aspectul unui basm, **Minunata călătorie a lui Nils Holgersson** este o carte captivantă, o carte pentru toate vârstele. Deci, citește-o!

www.ecartionline.info

LitArt

Publicație lunară de cultură.
Apare la Târgu-Mureș sub egida
onorifică a Asociației Scriitorilor.
ISSN: 2067 - 5240

NUMĂR PUBLICAT
EXCLUSIV ON-LINE

EDITOR: PFA GIURGEA ADRIAN ARMAND - Editura LitArt

Parteneri editoriali: **Societatea Scriitorilor, Editorilor și Tipografilor Mureșeni și www.cultura.inmures.ro**
Colegiul onorific: Cornel MORARU, Al. CISTELECAN, Iulian BOLDEA, Eugeniu NISTOR, Zeno GHIȚULESCU
Redactor-șef: Adrian A. GIURGEA

Redactori-colaboratori: Mana BUCUR, Cora FODOR, Dumitru-Mircea BUDA, Mediana STAN, Mihai SUCIU, Laurențiu BLAGA, Cornelia TOȘA, Angela MĂGHERUȘAN-PRECUP, Rudy MOCA, Ioan GĂBUDEAN, Nelu MĂRGINEAN

Adresa de corespondență: Târgu-Mureș, str. George Enescu nr. 2. E-mail: redactia@litart.ro

Conținutul editorial al revistei poate fi găsit și pe internet la adresa www.litart.ro

Autorii își asumă exclusiv responsabilitatea pentru originalitatea articolelor, dar și pentru opiniile exprimate.